

AYVALIK ALAN BAŞKANLIĞI DANIŞMA KURULU BAŞKANLIĞI'NA

Raporu Sunan	Ayvalık Kent Çalışmaları Derneği (Kütük No: 10-032-067)	Tarih	Ekim 2026
Konu	Ayvalık Adaları Tabiat Parkı, Tavuk Adası ve Hassas Ekosistem/Kültürel Miras Odaklarında Alan Yönetim Planı'na Yönelik Stratejik Yaklaşımlar, Eylem Önerileri ve BKKVK'nın 24/12/2025 Tarihli ve 7830 Sayılı Kararına İlişkin Değerlendirme Raporu		

I. GİRİŞ VE RAPORUN AMACI

Ayvalık; somut ve somut olmayan kültürel mirası, özgün kentsel dokusu, zeytin peyzajı ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkı'nı kapsayan hassas denizel ve karasal ekosistemiyle bir bütün olarak ulusal ve uluslararası ölçekte korunması gereken üstün evrensel değere (OUV) sahiptir. 2017 yılından bu yana UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan Ayvalık'ta, Alan Başkanlığı öncülüğünde yürütülen Yönetim Planı hazırlık süreci; alanın bütüncül, koruma odaklı ve bilimsel esaslara dayalı bir vizyonla yönetilmesi açısından tarihî bir fırsattır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Tavuk Adası Koruma Amaçlı İmar Planı hakkında kurum görüşünün "uygunluk" yönünde olduğu BKKVK'nın 24/12/2025 tarihli kararına karşı dernek olarak yaptığımız itiraz dilekçesi başvurusu çerçevesinde; Tavuk Adası (1137 ada 1 ve 2 parseller) özelinde ortaya çıkan planlama ve koruma sorunları, münferit bir durum olmanın ötesinde, hazırlanacak Ayvalık Alan Yönetim Planı'nın temel ilke ve stratejilerini doğrudan ilgilendirmektedir.

İşbu rapor; Tavuk Adası örneğinden hareketle Ayvalık Adaları Tabiat Parkı'nın hassas ekolojik ve arkeolojik yapısını analiz etmek, yürürlükteki mevzuat ve uluslararası standartlar ışığında Danışma Kurulu'na somut stratejik yaklaşımlar ile Yönetim Planı Eylem Önerileri sunmak amacıyla hazırlanmıştır.

II. ALANIN MEVCUT DURUMU VE TEHDİT ANALİZİ: TAVUK ADASI VE TABİAT PARKI DOKUSU

Ayvalık Adaları Tabiat Parkı; karasal maki ve frigana vegetasyonu, endemik flora unsurları, kıyı-denizsel (marine) biyolojik çeşitliliği, *Posidonia oceanica* (deniz çayır) yatakları ve su altı arkeolojisiyle bütünleşmiş hassas bir mikro-ekosistemdir.

Tavuk Adası ve benzeri adalar özelinde tespit edilen temel tehditler ve mevzuat uyumsuzlukları şu başlıklar altında özetlenmektedir:

1. Üst Ölçekli Plan ve Hiyerarşi İhlalleri

Tavuk Adası, 1/25.000 ölçekli Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı'nda (UDGP) "**Mutlak Koruma Zonu**" sınırları içerisinde yer almaktadır. UDGP m. 4.1.1–4.1.11 hükümleri uyarınca bu zonlarda; her türlü yapılaşma, rekreatif kullanım, günübirlik tesis, kıyı müdahalesi (rampa, iskele, dolgu), trafo/altyapı tesisi ve ihya/rekonstrüksiyon yasaklanmıştır. Alt ölçekli koruma amaçlı imar planlarıyla "rekreatif alan", "mobil ünite", "açık gösteri/spor alanı" ve "denize iniş rampaları" tanımlanması, planlar hiyerarşisine ve UDGP rejimine aykırılık oluşturmaktadır.

2. Hassas Denizaltı ve Yüzey Ekosistem Baskısı

Alanda öngörülen ziyaretçi yoğunluğu; kıyı erozyonu, biyolojik çeşitlilik kaybı, gürültü ve ışık kirliliği ile denizaltı habitatlarının (özellikle littoral zon ve *Posidonia* yatakları) tahribine yol açma riski taşımaktadır. 2872 sayılı Çevre Kanunu ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu gereğince ekosistem bütünlüğünü bozucu faaliyetlere izin verilemez.

3. Koruma Mevzuatı ve İlke Kararlarına Aykırı Müdahaleler

- 113 Sayılı İlke Kararı:** Nitelikli Doğal Koruma Alanı statüsünde insan baskısını artıran ve doğal yapıyı dönüştüren düzenlemeleri yasaklar.
- 660 Sayılı İlke Kararı:** Kalıntı niteliğindeki kültür varlıklarında rekonstrüksiyonun son derece istisnai olduğunu ve yeni yapılaşma/turizm fonksiyonu türetmeyeceğini hükme bağlar. Aya Yani Manastırı'ndaki bağımsız birimlere banyo/tuvalet eklenerek yürütülen uygulamalar ve bunu legalleştiren plan kararları, koruma doktrinine aykırıdır.
- 3621 Sayılı Kıyı Kanunu:** Sahil şeridinde yapı niteliği taşıyan ve emsale konu edilen rekreatif düzenlemelere izin vermez.
- 2863 Sayılı Kanun ve Planlama Tekniği:** Tescilli taşınmazların ve rıhtım alanlarının plan onama sınırı dışında bırakılması, bilimsel rölöve verileriyle (Sağlam, H. S., "Tavuk Adası Antik Rıhtım Alanı") örtüşmeyen genişletilmiş tescilli rıhtım sınırlarının çizilmesi ve etaplama kararı alınmaması hukuki ve bilimsel açıdan problemlidir.

4. UNESCO Dünya Mirası Sürecine Etkisi

Tavuk Adası ve Ayvalık Adaları, UNESCO Geçici Listesi'ndeki alanın tam çeperinde ve etki sahasında bulunmaktadır. Alanda otantiklik ve bütünlük (authenticity & integrity) ilkelerini zedeleyen uygulamalar, Ayvalık'ın asil listeye giriş sürecini riske atmaktadır.

III. AYVALIK ALAN YÖNETİM PLANI İÇİN STRATEJİK YAKLAŞIMLAR

Hazırlanacak Ayvalık Alan Yönetim Planı'nın, Tabiat Parkı ve adalar bütününe koruyabilmesi için aşağıda belirtilen temel stratejik yaklaşımları esas alması önerilmektedir:

AYVALIK ALAN YÖNETİM PLANI STRATEJİK ÇERÇEVESİ

1. Ekolojik Taşıma
Kapasitesi

2. Üst Ölçekli Plan İlkesi &
Bütüncül Koruma

3. Arkeolojik Otantiklik
(660 s. İK)

4. UNESCO Bütünlük
Kriterleri

Strateji 1: Ekolojik Taşıma Kapasitesi ve Mutlak Koruma Önceliği

Yönetim alanı içerisindeki tüm doğal sit ve tabiat parkı adalarında "Taşıma Kapasitesi Analizleri" temel yönlendirici parametre kabul edilmelidir. Ziyaretçi baskısı ve turizm odaklı müdahaleler yerine, ekosistemin kendini yenileme kapasitesi ve koruma önceliği esas alınmalıdır.

Strateji 2: Üst Ölçekli Plan İlkesi ve Bütüncül Koruma

1/25.000 ölçekli UDGP ve Koruma Bölge Kurulu kararları ile belirlenmiş zonlamalar kesin sınır kabul edilmeli; alt ölçekli planlarla üst ölçekli koruma kararlarını esneten veya dolanan "kanuna karşı hile" niteliğindeki düzenlemelere geçit verilmemelidir.

Strateji 3: Arkeolojik ve Mimari Otantikliğin (Authenticity) Muhafazası

Kültürel miras kalıntılarına yönelik müdahalelerde 660 sayılı İlke Kararı ve Venedik Tüzüğü ilkelerine tam uyum sağlanmalı; yetersiz kalıntılar üzerinde yeni yapılaşma, işlev değişikliği veya örtülü turizm tesisi üretilmesine müsaade edilmemelidir.

Strateji 4: UNESCO Bütünlük (Integrity) Kriterleri ile Tam Uyum

IV. YÖNETİM PLANI EYLEM ÖNERİLERİ

Yukarıdaki stratejik yaklaşımlar doğrultusunda, Alan Yönetim Planı metnine dâhil edilmek üzere aşağıdaki somut eylem maddeleri Danışma Kurulu'nun değerlendirmesine sunulmaktadır:

Eylem 1: Tavuk Adası ve Hassas Adalar Özelinde İmar Planı Kararları

- Eylem 1.1:** Askıya çıkan planın iptali/kaldırılması ve BKK'nın 24.12.2025 tarihli ve 7830 sayılı kararı yönünde Alan Başkanlığı bünyesinde olumsuz kurum görüşü oluşturulması.
- Eylem 1.2:** Tavuk Adası planının; UDGP Mutlak Koruma Zonu kararlarıyla uyumlu hale getirilmesi, günübirlik/rekreatif/ticari fonksiyonların, mobil ünitelerin ve kıyı müdahalelerinin plan notlarından tamamen çıkarılması.
- Eylem 1.3:** Tescilli manastır ve rıhtım alanlarının bilimsel rölövelere uygun olarak lejantlandırılması ve plan onama sınırının doğal sit bütünlüğünü kapsayacak şekilde etaplama kuralı doğrultusunda yeniden çizilmesi.

Eylem 2: Tabiat Parkı Denizaltı ve Yüzey Ekosistemi İzleme Programı

- Eylem 2.1:** Üniversiteler ile ekosistem konusunda alanda çalışmış veya ilişkili uzmanlar ve sivil toplum kuruluşlarından oluşan bir komisyon ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü iş birliğiyle "Ayvalık Adaları Denizaltı ve Karasal Biyolojik Çeşitlilik Haritası"nın güncellenmesi.
- Eylem 2.2:** Tavuk Adası ve çevresindeki *Posidonia oceanica* yataklarının ve su altı arkeolojik varlıklarının korunması amacıyla teknelerin demirlemesini önleyici tonoz-şamandıra sistemlerinin sınırlandırılması ve sıkı denetim mekanizmalarının kurulması.

Eylem 3: Kültürel Miras ve İhya/Rekonstrüksiyon Denetim Rehberi Oluşturulması

- Eylem 3.1:** Alan sınırları içerisindeki tescilli taşınmazlarda yürütülecek restorasyon projelerine esas olmak üzere, uluslararası koruma tüzüklerine bağlı bir "Ayvalık Koruma ve Müdahale Rehberi" hazırlanması.
- Eylem 3.2:** Kalıntı niteliğindeki manastır, şapel ve kıyı yapılarında müze veya farklı kullanım gerekçesiyle alanın koruma statüsünü zedeleyecek müdahalelerin önlenmesi.

Eylem 4: Katılımcı İzleme ve Şeffaf Yönetim Mekanizması

- Eylem 4.1:** Alan Başkanlığı, Üniversiteler, Meslek Odaları ve İlgili Sivil Toplum Kuruluşlarından (STK) oluşan "Ekoloji ve Mimari Koruma İzleme Komisyonu" kurulması.
- Eylem 4.2:** Koruma Bölge Kurulu ve İdare gündemine gelen adalar ve tabiat parkı odaklı plan değişikliklerinin Danışma Kurulu ve kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşılması.

V. SONUÇ VE TALEP

Ayvalık'ın geleceği; doğal ve kültürel mirasın ticari kullanım baskılarına karşı bilimsel, hukuki ve bütüncül bir anlayışla korunmasına bağlıdır. Tavuk Adası'nda onaylanan koruma amaçlı imar planı kararları, Ayvalık Adaları Tabiat Parkı ve UNESCO Dünya Mirası süreci açısından riskli bir emsal teşkil etmektedir.

Bu kapsamda Danışma Kurulu'ndan talebimiz:

- Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Tavuk Adası Koruma Amaçlı İmar Planı hakkında kurum görüşünün "uygunluk" yönünde olduğu BKK'nın 24/12/2025 tarihli kararına karşı dernek olarak yaptığımız itiraz dilekçesi başvurusu doğrultusunda, söz konusu planın **iptali/kaldırılması ve re-evalüe edilmesi (yeniden değerlendirilmesi)** yönünde